

Palić Boraca 19
85320 Tivat, Crna Gora
info@tivat.travel
tel./fax +382 32 671 323
www.tivat.travel

Jova Dabovića 12
85340 Herceg Novi, Crna Gora
info@hercegnovi.travel
tel./fax +382 31 350 820
www.hercegnovi.travel

**Život na
Luštići**
PANORAMSKA RUTA

ZNAMENITOSTI I ATRAKCIJE

SOLILA 1

Specijalni rezervat prirode, Tivatska solila nalazi se između aerodroma Tivat i poluostrva Luštica. U daljog prošlosti, ovdje su bile plantaze soli, od kojih je ostao samo naziv. Vremenom je nastala prava oaza mira u kojoj uživaju čak i flamingosi. Osim njih, ovdje možete posmatrati i kormorane, gnjurce, sljukarice i više vrsta čaplji... ili se prepustiti šetnji uz cirkut ptica. Za više informacija preuzmite audio vodič na aplikaciji www.i.zi.travel

Šta krije Luštica – tajanstveno poluostrvo na samom ulazu u Bokokotorski zaliv? Je izgledao život u starim, kamenim kućama i klobucima? Koje sude drogoće. Tajne čuvaju stare crkve? Kako danas izgleda život u luštičkim selima?

Odgovor na ova i mnoga druga pitanja nalazi se na panoramskoj ruti „Život na Luštići“!

Turističke organizacije dva grada – Tivta i Herceg Novog, udružile su se kako bi kreirale jedinstvenu avanturu koja će na najljepši način otkriti tajne Luštice.

Vožnja 40 km dugačkim, vijugavim panoramskim putem upoznaće vas sa uspavanim selima, čudesnim tvrdavama, fantastičnim vidikovcima, načinom života i bogatom povijesnošću poluostrva. Mapa koja se nalazi pred vama je vaš vodič kroz ljetoput života na Luštići!

Kada na kružnom toku koji vodi iz Tivta prema Budvi, skrenute desno i dođete na početak panoramskog puta, prepričujemo da ga predete onako kako je ucrtano u mapi, obilazeći Bjelila, Krašiće, Zabrdje i Klince, preko sela Mrkovići i Mardari ka turističkom naselju Luštička Bay.

Za panoramsku rutu „Život na Luštići“ je najbolje izdvojiti cijeli dan, voziti polako i pratiti mapu, kako bi otkrili baš sve tajne. Poseban oprez iziskuje većim dijelom uzan put, sa dosta uspona, pa dolazeći biciklom, podrazumijeva se da ste dobro pripremjeni i imate odgovarajuću opremu. Za obilazak ove rute prepričujemo električno biciklo.

Polostrvo Luštica se može prići i vodenim putem. Brodič polaze sa nautičko-turističke luke Škrer i voze do Mirista, Žanjica i Plave Špilje tokom ljetne sezone, dok je Rosama uspostavljena cijelogodišnja linija. Imajte na umu da, u dogovoru sa lokalnim brodarima, na Luštiču možete doći iz svih mjeseta Bokokotorskog zaliva, tokom cijele godine.

Da li ste spremni za panoramski put koji će vam osvojiti srce?

Fabrika gline u Krtolima 2

Davne 1897. na inicijativu brojnih uglednih mještana, počela je gradnja prve moderne bokejske fabrike gline. Uz pomognuće mještana Krtoljana, radovi su brzo napredovali i već 1907. puštena je u rad i eksploatacija gline iz obližnjih Solila je uveliko krenula. Ova fabrika imala je i prvu motornu žičaru sa višem vagonitelima za dovoz sirovine iz Solila, a godišnje je proizvodila oko četiri miliona raznih vrsta crijepa i cigle najboljeg kvaliteta. Ova fabrika nije imala konkurenčiju na Jadranu, a svoje je proizvode izvozila i izvan države. Radila je do nakon Drugog svjetskog rata.

Krtoljski arhipelag 3

Ostrovičica, Sveti Marko i Gospa od Milosti – tri su dragulja Boke Kotorske poznavani kao Krtoljski arhipelag. Smatra se da su nekada bili jedna cjelina. Ostrovičica, prvo u nizu, prepoznatljivo je po bujnijim prirodi i manastiru Svetog Arhangela Mihaila koji je sagrađen na ostaci starog benediktinskog manastira sa važnom ulogom za razvoj tivatskog kraja u periodu od IX do XV vijeka. Sljedeće ostrvo u nizu je Sveti Marko ili Stradioti. Za, nekad popularno turističko naselje, veže se zanimljiva legenda. Nekada davnog, grčki bogovi su ostrvo poklonili hrabrim grčkim ratnicima za pobjedu u mnogim borbam. Isprepljeni bitkama, grčki vojnici su došli na ostrvo da se odmori. Čarani njegovom lepotom, občarali su da vise nikadne nikome neće učiniti ništa loše, osim u obrani. U ime zavjeta, zasadili su maslinu, iz koje je kasnije iznikao čitav maslinjak. Ipak, prekršili su obećanje, što je razbijutilo njihove bogove, koji su poslali oluju na ostrvo, a na preživele brodolomljive bolest. Posljednje i najmanje u nizu je ostrvo Gospa od Milosti. Ovdje se nalazi crkva posvećena začeću Presvete Bogorodice i manastirski kompleks sa vrtom. Ostrvo je ujedno i prava malina riznica proslasti. U manastirskoj crkvi čuva se Bogorodičin kip od drveta, koji je star i čudotvoran, a potiče iz vremena osnivanja franjevačke crkve (XV vijek). Značajan je i žrtvenik iz predhrisćanskog doba posvećen Junioni Lucioni – zaštitnik porodilja (rijedak primjer u arheologiji).

RADOVANIĆI 4

Na jugozapadnom kraju plodne udoline nalazi se mjesto Radovanići kojem pristupa najstarija luštička selca i zaseoci. Poznato je po pomorskom kapetanu Petru Zambeliću, ali i po jednoj od najstarijih pravoslavnih crkvi u Boki, koja potiče još iz ranog srednjeg vijeka, a posvećena je Sv. Nikoli.

ŽANJICE I MIRIŠTA 5

Nekada zaseok od devet domova i crkvom Sv. Jovana iz 1885., danas atraktivno mjesto u istoimenoj uvali. Pogodate, to su Žanjice. Dočekava vas stari maslinjac, azurno more i predavan pogled na ostrvo Mamulu. Skupa s Miroštem, Žanjice predstavljaju centar izletničkog turizma ovog dijela Boke. U blizini se nalazi još jedan dar prirode koji odzima dah – Plava Špilja. Veoma je popularan i izlet do uvale Dobreć do koje se dolazi dugavljivom, morskim putem.

Plava Špilja 6

Smještena između uvala Zlatna luka i Rta Mokra gora, Plava Špilja jedna je od najljepših i najljepših pećina na Jadranu. Do nje je moguće doći turističkim brodičima. Prije svega zanimljiva je zbog neobične kristalne plave boje koja se vidi golim okom, a posebno je zanimljiva kada zaronite. Ovakva boja nastaje zbog refleksije sunčevih zraka koji se odbijaju po njem izidom. Ovdje je dubina mora da metara i idealno je mjesto za ronjice, ali i za one koji žele samo kupanje u malo drugaćaju oslušvaju.

BRGULI 7

Brguli su veoma staro selo koje je imalo dobito po istoimenom plemenu koje je ovdje živjelo u dalekom 14. vijeku. Vjeruje se da iz tog perioda potiče i osvaska crkva Sv. Petra i Pavla za čiju je izgradnju korišćeno kamene sa Ilirske gomilne. Od ovog kamena kasnije je napravljeno i gumno koje se danas koristi kao predivan vidikovac.

VIDIKOVCI 8

Svaki kutak poluostrva Luštice je vidikovac sam po sebi. Jer, baš sa svake lokacije se može vidjeti carobni Bokokotorski zaliv ili otvoreno morsko plavetnilo. Iako je tako, neka mjestu su se ipak izdvajala pa zato, tokom vašeg otkrivanja Luštice, obavezno podite do vidikovca Solila, Gošići (kod crkve Sv.Luke), do Bogišića (kod crkve Sv. Ivana i Sv. Jovana), preko vidikovca Brguli (kod crkve Sv. Petra i Sv. Pavla) i vidikovca Klinci iznad Rosa odakle se pruža pogled na Herceg Novi, te najviše tache Obsnika, do nezaobilaznog skладa prirode i luksuza – Luštičke Bay.

LUŠTIČKA BAY 9

Uvala Traste odnedenjavno je postala mjesto koje odse je prenijenim lukusom. Novo turističko naselje Luštička Bay izgrađeno je po uzoru na staru bokešku selu, ali sa daškom glamura. To je mondonsko ljetovalište sa ekskluzivnim hotelima, vilama i marinom za jahte, ali je zamišljeno i kao grad sa svim sadržajima potrebnim za kvalitetan život. Moglo bi se reći da je Luštička Bay na poluostrvu donjelja, pred glauru, bogat društveni život. Jer, za razliku od ostalih luštičkih sel, ovo obiluje dogadjajima – festivalima, koncertima, ali i brojnim sportskim aktivnostima kojima su ubrzali puls života na poluostrvu.

TVRĐAVA MAMULA 10

Na samom ulazu u Bokokotorski zaliv nalazi se ostrvo Mamula. Na geografskim kartama ono se zove Lastavica a među stanovništvom Mamula, po admiralu Lazaru Mamuli koji je snažno utvrdio na ostrvu kružnog oblike utvrđivo na ostrvu 19. vijeka. Ostrvo je obraslo niskom vegetacijom i brojnim agavama, a na njegovoj južnoj strani nalaze se plaže i pristaništa. Zbog svoje izolovanog položaja tvrđava je u oba svjetska rata bila zatvor o čemu svjedoči spomen ploča postavljena na ulazu.

Mrkovići i Tići 11

Boka Kotorska dala je svijetu brojne istaknute kapetane i mornare. Zbog ogromnih zasluga posebno mjesto zauzima kapetan Petar Zambelić, istraživač i pomorski stručnjak Čileanske trgovacke i ratne mornarice. Kapetan Zambelić godinama je bio najpoznatiji vodič brodova na putu od Foklandskih ostrva, kroz Magelanov morevec do Valparaisa. Na tom opasnom putu kapetan Zambelić otkrio je i istražio mnoga ostrva, pralaze i morske dubine. Bio je najbolji poznavalac južnoameričkih voda i navigator atlantskih i pacifičkih obala. Baš zbog tog ušao je u pomorsku史toriju kao istraživač nepoznatih morskih predjela. Zato se danas slobodno može reći da je čovjek sa Luštiču, zaslužan za brojne navigacione karte koje je upravo on obilježio.

Žanjice i Mirišta 12

Mamula je bio najbolji poznavalac južnoameričkih voda i navigator atlantskih i pacifičkih obala. Baš zbog tog ušao je u pomorsku史toriju kao istraživač nepoznatih morskih predjela. Zato se danas slobodno može reći da je čovjek sa Luštiču, zaslužan za brojne navigacione karte koje je upravo on obilježio.

TVRĐAVA MAMULA 13

Na samom ulazu u Bokokotorski zaliv nalazi se ostrvo Mamula. Na geografskim kartama ono se zove Lastavica a među stanovništvom Mamula, po admiralu Lazaru Mamuli koji je snažno utvrdio na ostrvu kružnog oblike utvrđivo na ostrvu 19. vijeka. Ostrvo je obraslo niskom vegetacijom i brojnim agavama, a na njegovoj južnoj strani nalaze se plaže i pristaništa. Zbog svoje izolovanog položaja tvrđava je u oba svjetska rata bila zatvor o čemu svjedoči spomen ploča postavljena na ulazu.

VIDIKOVCI 14

Svaki kutak poluostrva Luštice je vidikovac sam po sebi. Jer, baš sa svake lokacije se može vidjeti carobni Bokokotorski zaliv ili otvoreno morsko plavetnilo. Iako je tako, neka mjestu su se ipak izdvajala pa zato, tokom vašeg otkrivanja Luštice, obavezno podite do vidikovca Solila, Gošići (kod crkve Sv. Luke), do Bogišića (kod crkve Sv. Ivana i Sv. Jovana), preko vidikovca Brguli (kod crkve Sv. Petra i Sv. Pavla) i vidikovca Klinci iznad Rosa odakle se pruža pogled na Herceg Novi, te najviše tache Obsnika, do nezaobilaznog skладa prirode i luksuza – Luštičke Bay.

BRGULI 15

Brguli su veoma staro selo koje je imalo dobito po istoimenom plemenu koje je ovdje živjelo u dalekom 14. vijeku. Vjeruje se da iz tog perioda potiče i osvaska crkva Sv. Petra i Pavla za čiju je izgradnju korišćeno kamene sa Ilirske gomilne. Od ovog kamena kasnije je napravljeno i gumno koje se danas koristi kao predivan vidikovac.

VIDIKOVCI 16

Svaki kutak poluostrva Luštice je vidikovac sam po sebi. Jer, baš sa svake lokacije se može vidjeti carobni Bokokotorski zaliv ili otvoreno morsko plavetnilo. Iako je tako, neka mjestu su se ipak izdvajala pa zato, tokom vašeg otkrivanja Luštice, obavezno podite do vidikovca Solila, Gošići (kod crkve Sv. Luke), do Bogišića (kod crkve Sv. Ivana i Sv. Jovana), preko vidikovca Brguli (kod crkve Sv. Petra i Sv. Pavla) i vidikovca Klinci iznad Rosa odakle se pruža pogled na Herceg Novi, te najviše tache Obsnika, do nezaobilaznog skладa prirode i luksuza – Luštičke Bay.

BRGULI 17

Brguli su veoma staro selo koje je imalo dobito po istoimenom plemenu koje je ovdje živjelo u dalekom 14. vijeku. Vjeruje se da iz tog perioda potiče i osvaska crkva Sv. Petra i Pavla za čiju je izgradnju korišćeno kamene sa Ilirske gomilne. Od ovog kamena kasnije je napravljeno i gumno koje se danas koristi kao predivan vidikovac.

VIDIKOVCI 18

Svaki kutak poluostrva Luštice je vidikovac sam po sebi. Jer, baš sa svake lokacije se može vidjeti carobni Bokokotorski zaliv ili otvoreno morsko plavetnilo. Iako je tako, neka mjestu su se ipak izdvajala pa zato, tokom vašeg otkrivanja Luštice, obavezno podite do vidikovca Solila, Gošići (kod crkve Sv. Luke), do Bogišića (kod crkve Sv. Ivana i Sv. Jovana), preko vidikovca Brguli (kod crkve Sv. Petra i Sv. Pavla) i vidikovca Klinci iznad Rosa odakle se pruža pogled na Herceg Novi, te najviše tache Obsnika, do nezaobilaznog skладa prirode i luksuza – Luštičke Bay.

VIDIKOVCI 19

Svaki kutak poluostrva Luštice je vidikovac sam po sebi. Jer, baš sa svake lokacije se može vidjeti carobni Bokokotorski zaliv ili otvoreno morsko plavetnilo. Iako je tako, neka mjestu su se ipak izdvajala pa zato, tokom vašeg otkrivanja Luštice, obavezno podite do vidikovca Solila, Gošići (kod crkve Sv. Luke), do Bogišića (kod crkve Sv. Ivana i Sv. Jovana), preko vidikovca Brguli (kod crkve Sv. Petra i Sv. Pavla) i vidikovca Klinci iznad Rosa odakle se pruža pogled na Herceg Novi, te najviše tache Obsnika, do nezaobilaznog skладa prirode i luksuza – Luštičke Bay.

VIDIKOVCI 20

Svaki kutak poluostrva Luštice je vidikovac sam po sebi. Jer, baš sa svake lokacije se može vidjeti carobni Bokokotorski zaliv ili otvoreno morsko plavetnilo. Iako je tako, neka mjestu su se ipak izdvajala pa zato, tokom vašeg otkrivanja Luštice, obavezno podite do vidikovca Solila, Gošići (kod crkve Sv. Luke), do Bogišića (kod crkve Sv. Ivana i Sv. Jovana), preko vidikovca Brguli (kod crkve Sv. Petra i Sv. Pavla) i vidikovca Klinci iznad Rosa odakle se pruža pogled na Herceg Novi, te najviše tache Obsnika, do nezaobilaznog skладa prirode i luksuza – Luštičke Bay.

VIDIKOVCI 21

Svaki kutak poluostrva Luštice je vidikovac sam po sebi. Jer, baš sa svake lokacije se može vidjeti carobni Bokokotorski zaliv ili otvoreno morsko plavetnilo. Iako je tako, neka mjestu su se ipak izdvajala pa zato, tokom vašeg otkrivanja Luštice, obavezno podite do vidikovca Solila, Gošići (kod crkve Sv. Luke), do Bogišića (kod crkve Sv. Ivana i Sv. Jovana), preko vidikovca Brguli (kod crkve Sv. Petra i Sv. Pavla) i vidikovca Klinci iznad Rosa odakle se pruža pogled na Herceg Novi, te najviše tache Obsnika, do nezaobilaznog skладa pri

POLJOPRIVREDNA I SEOSKA DOMAĆINSTVA

- 1 Uzgajalište školjki "Dubravčević"
- 2 Porto Bjelila - ribari sa Bjelila
- 3 Ruralno domaćinstvo "Stari Mlin", Stojković
- 4 Trojanović, Zabrdje
- 5 Mrković Village Resort
- 6 Domaćinstvo Mrkovićevi, Mrkovi
- 7 Moric Farm, Tići
- 8 Porodično domaćinstvo "Pony Art Garden", Tići
- 9 Domaćinstvo Žambelić, Žambelić
- 10 Olga Očvar, Begovići
- 11 Seosko gospodarstvo "Kameno grijezdo", Đuraševići

PLAŽE

- 1 Solila (Movida)
- 2 Krašići
- 3 Rose
- 4 Dobreć
- 5 Žanjice
- 6 Mirišta
- 7 Uvala Veslo
- 8 Velja Spila
- 9 Oblatno (Almara beach)
- 10 Pržna (Plavi horizont)

PLAZE

- Polazna tačka
- ← Preporučeni smjer
- Panoramski put
- Uredene pješačke staze
- Bolja nemarkirana staza
- - Lošija nemarkirana staza
- Put
- Tvrđava
- Ruralna cijelina
- Vidikovac
- Crkva
- Turistički biro
- Brodskna linija
- Staza pogodna za šetnju
- Staza pogodna za planinarenje
- Put pogodan za biciklizam
- Preporučeno mjesto za ronjenje

UREĐENE PJEŠAČKE STAZE

1 Solila - Grabovac
Težina staze: laka
Dužina staze: 4,2 km
Vrijeme: 1,30 h
Atrakcije duž staze:
austrougarska tvrđava Grabovac,
posebni rezervat prirode "Solila"

2 Bjelila - Gošići - Bjelila
Težina staze: laka
Dužina staze: 2,5 km
Vrijeme: 2,00 h
Atrakcije duž staze:
austrougarska tvrđava Grabovac,

3 Krašići - Gornji Krašići - Gošići
Težina staze: laka
Dužina staze: 3,7 km
Vrijeme: 2,00 h
Atrakcije duž staze:
Gornji Krašići, omeđena staza, velika
bistrica, crkva Sv. Nikole, crkva Sv. Luke

4 Pristan - Zabrdje
Težina staze: laka
Dužina staze: 1,2 km
Vrijeme: 1,45 h
Atrakcije duž staze:

5 Mala Luštica
Težina staze: laka
Dužina staze: 4,1 km
Vrijeme: 0,40 h
Atrakcije duž staze:
Gornji Krašići, omeđena staza, velika
bistrica, crkva Sv. Nikole, crkva Sv. Luke

6 Gornji Klinci - Obosnik
Težina staze: laka
Dužina staze: 1,2 km
Vrijeme: 1,20 h
Atrakcije duž staze:
centralna luštička sela:
Tići, Klinci, Mrkovi sa Obosnikom.

7 Rose - Tići
Težina staze: laka
Dužina staze: 2,8 km
Vrijeme: 3,15 h
Atrakcije duž staze:
stari pješački put, maslinjaci,
krtojolska i luštička selja, plaža Žanjic

8 Radovići - Babunci - Tići - Žanjic
Težina staze: laka
Dužina staze: 12,3 km
Vrijeme: 2,10 h
Atrakcije duž staze:
najviša tačka Luštiča sa
odlicnim vidikovima

9 Uvala Pržna - Grabovac
Težina staze: laka
Dužina staze: 4,1 km
Vrijeme: 1,10 h
Atrakcije duž staze:
uvala Pržna i Maslina, kameni pješački put,
austrougarska tvrđava "Grabovac"

KULTURNO-ISTORIJSKA BAŠTINA

S pravom se kaže da je ovaj dio Boke Kotorske muzej na otvorenom. Očuvane tvrđave, poput Grabovca, Arze, Mamule, Luštice i Kabale su pravo bogatstvo. U njihove zidine su utkani fragmenti i stijene koji nas uče i podstiču na razmišljanje. Ništa manje interesantna je i sakralna baština koja na svoj, jedinstven način oslikava dahu prošlosti. Mnogi od ovih objekata su postali i kulturna dobra koje je država zakonom zaštitila. Pratite mapu i dopustite da vas nekadašnji način života inspiriše.

Suvozid

Njegde suvozid nije tako zastupljeno i dominantan u prostoru ka na Luštiči. Vječni uzgajanja masline i generacije Luštičana ostvili su za sobom kilometre i kilometre dobro očuvanih meda, kao i brojne i raznovrsne forme suvozidanja kao što su vrtovi, gumna, skale, panjege itd. Osim kao posmatrač, Luštiča pruža mogućnosti posjetiocima da aktivno učestvuju u revitalizaciji ili kreiranju novih mesta kroz kreativne radionice koje organizuju lokalni majstori i farmeri.

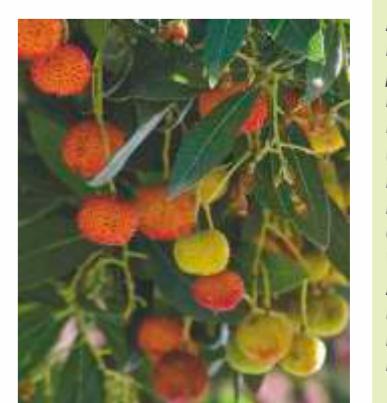
FLORA I FAUNA

Kada su u pitanju flora i fauna, poloustrvo Luštiča je tipičan mediteranski predio. Lutajući po uspavanim selima, nači ćete na sume hrastova i borova koje prave prirodan hlad, a u kombinaciji sa morem vauđuh čine izuzetno prijatnim. Na Luštiči je zastupljena i mediteranska makija, a najčešća vrsta je maginja. Na Luštiči raste i smreka, zukva, čempres, lovorki, kao i rogač. Tu su i egzotične vrste koje su stigle iz dalekih krajeva poput oleandera, agave, indijske smokve i brojnih drugih primjeraka koje će vidjeti

u vrtovima luštičkih kuća. Zbog manjka vode i izvora na Luštiči, ovdje žive tek pojedine životinjske vrste poput šakala, zeca, lisice, lašice ili kune. Prisutno je više vrsta ptinja poput šarki, posiroci i blavora. Naravno, tu je i veliki broj ptica. I morski svijet je vrlo bogat jer je dno mora uz obalu koraliasto-kamenito, a mjestimično i pješkovito. Ronioći mogu, između ostalog, vidjeti orade, brancine, ciple, jastoge, lignje, sipe, hobotnice, ali i kvalitetne školjke poput ostriga i dagnji.

Maslinjaci
Poloustrvo Luštiča poznato je po brojnim maslinjacima kojih je nekada bilo preko 140.000. Kada vidite maslinjake, zastanite. Stare i nove maslinjake je moguće posjetiti i kombinovati sa brojnim drugim aktivnostima i atrakcijama koje Luštiča pruža. Pokušajte na vrata stare kuće i otkrije tajnu dugogodišnje tradicije maslinarsva. Uz ukusnu zakusku, domaćin će vam ponosno pokazati stari mlin, suvenirne od dretva masline, sapune na bazil ulja i ostale autentične proizvode. Bogata trpeza, čašica razgovora i topilna ogrijšta učinjene da se osjetite kao da ponosite vječnu životinju. Ne postoji bolji način da upoznate Luštiču. Jasno je, već pri prvom pogledu, da lokalno stanovništvo veoma cjeni plodove ove mediteranske biljke, jer su pod krošnjom masline stasele brojne generacije Luštičana, te je njih ona više od običnog ploda.

Maginja
Ako tokom kasne jeseni i rane zime nađete na crvene, narandžaste ili žute plodove, znaćete da je u pitanju magjinu – zimzelenu grm koj je rastao na Luštiči. Od maginje se pravi „maginjanac“ – rafiniran specifičnog okusa, ali i likeri i marmelade. Osim što su ukusni, plodovi ove biljke su veoma zdravi, jer obiju vitaminom C. Magu se jesti i učešće. Ako preferirate sa kulinarnim, osjetite blagu opisnatost. Krivac tome je alkohol koji se, u izveznog količinu, nalazi u mekanim plodovima.